

BUITENKANS

MAGAZINE OVER HET PLATTELAND
VANDAAG EN MORGEN

EEN UITGAVE VAN DE
VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ
JAARGANG 1 | NUMMER 1 | OKTOBER 2011

OEREND HARD
LAWAAISPORTEN
OP HET PLATTELAND

SCHELLEBELLE 1919
HOE DE FILM
HET DORP MAAKTE

VAN STRAFKOLONIE NAAR
WERELDERFGOED?

BEDRIJFSPLANNER
"EEN BOER BEDOT JE NIET"

Waar is
het Vlaamse
platteland?

Een buitenkans

Het Vlaamse platteland is klein. Of toch groot? Afhankelijk van de omschrijving die we eraan geven, is 9 tot 93 procent van Vlaanderen platteland. Hoe dan ook: het platteland is vandaag meer dan ooit een BUITENKANS waar we allemaal heel veel van verwachten.

Onze 'BUITEN' moet een productief gebied zijn, met naast land- en tuinbouw ook 'KANSEN' voor handel, horeca en dienstenbedrijven. Een plek waar geleefd wordt en die tegelijk nieuwe bewoners verwelkomt. Waar de dorpsbewoners ontspanning vinden, maar waar ook stedelingen op zoek kunnen gaan naar rust en ruimte. Het platteland is ook de plaats waar we onze natuurgebieden, bossen en cultuurhistorisch erfgoed koesteren voor de toekomst.

Maar daarnaast moet het platteland ook de uitdagingen van morgen beantwoorden: duurzame energievoorziening, klimaatopwarming, het verlies aan biodiversiteit, duurzame landbouw, enzovoort. Niet alleen de functies van het platteland veranderen, ook op sociaal-cultureel vlak is het platteland in beweging. Hoe gaan we daar mee om? Of met andere woorden: hoe houden we het platteland productief, bruisend, gastvrij, rustig, groen én toegankelijk tegelijk?

Het platteland is een BUITENKANS, en nu is er dus ook een magazine dat daarover gaat.

Veel leesplezier!
Jan Mosselmans
Hoofdredacteur

COLOFON

BUITENKANS is een magazine over het Vlaamse platteland (sbeleid) uitgegeven door de Vlaamse Landmaatschappij | **Verantwoordelijke uitgever:** Toon Denys, gedelegeerd bestuurder
Hoofdredactie: Jan Mosselmans | **Redactie en concept:** Pantarein | **Vormgeving en druk:** Artoos Communicatie | **Redactieadres:** Gulden Vlieslaan 72, 1060 Brussel, tel. 02 543 72 00, buitenkans@vlm.be | De meningen die derden in dit magazine vertolken, vallen buiten de verantwoordelijkheid van de VLM. | **Copyright beelden:** p. 1, p. 10, p. 16: Bart Lasuy - p. 4: James van Leuven - p. 8 (Mark Suykens): Stefan Dewickere - p. 18: Ria Gielis - p. 22 en 23: Westtoer en Vilda - p. 24: agro|aannemingen - p. 28: Waterwegen en Zeekanaal NV

Vlaams minister-president Kris Peeters, ook bevoegd voor het plattelandsbeleid, zocht naar een treffende manier om het platteland te omschrijven. Lees vanaf pagina 6 welk een verrassend perspectief dit oplevert.

10

Schellebelle

1919

'Een dorp maakt een film' haalde afgelopen zomer de Vlaamse bioscoopzalen. De roes is achter de rug, het dorpsgevoel des te intenser. Of: hoe de film het dorp maakte. **p. 10**

6

Een verfrissende kijk op 'het platteland'

Welke plattelandsgemeenten zijn slecht bereikbaar? Waar heeft Vlaanderen nog groene ruimte die moet beschermd worden? Waar is het aanbod van kinderopvang en scholen ontoereikend? Een nieuwe wetenschappelijke methode helpt beleidsmakers om vat te krijgen op de noden van het platteland. **p. 6**

16

Bedrijfsplanner Davy Noelmans

"Sommige boeren doen het wél voor de premie, maar ook dan heeft de natuur er baat bij, denk ik maar." Een interview. **p. 16**

19

Oerend Hard Lawaaisporten

Sinds 1 september kunnen steden en gemeenten een verbodsbord voor quads plaatsen. Maar herstelt dit nieuwe verkeersbord de rust op de buiten? **p. 19**

24

Kyoto in het Pajottenland

In bermmaaisel zit genoeg energie om 50.000 Vlaamse gezinnen van stroom te voorzien. Wordt bermmaaisel straks het groene goud? Het Pajottenland neemt de proef op de som. **p. 24**

BUITENKANS is ook online te raadplegen via www.vlm.be en te volgen op Facebook, Twitter en www.plattelandstv.be

Cultuurland

De Landloperskolonie van Merksplas **p. 4**

Platteland 2.0

Korte berichten over het wereldwijde platteland in Vlaanderen **p. 14**

10 jaar beheerovereenkomsten: een succes!?

De landbouwers vertellen het zelf **p. 18**

5 X De Moeren

Het laagste gebied van Vlaanderen zoals u het nog niet zag **p. 22**

Buiten discussie

Zomeruur nog enkel goed voor caféhouders? **p. 26**

VROEGER STRAFKOLONIE, STRAKS WERELDERFGOED?

In de Middeleeuwen bestond in onze streken de overtuiging dat armoede en kleine criminaliteit het best bestreden worden door landlopers in tuchthuizen een arbeidsritme bij te brengen. Op dat principe is ook de Kolonie van Merksplas gebaseerd. Ze werd in 1825 opgericht als landbouwkolonie, tijdens het Koninkrijk der Nederlanden. Na een periode van verval blies de Belgische staat ze met de wet op de landloperij in 1866 nieuw leven in.

Het landschap rond Merksplas-Kolonie weerspiegelt nog altijd de vroegere functie van het complex. De talrijke dreven zijn aangelegd volgens een orthogonaal patroon. Die rechtlijnigheid had maar één functie: maximaal toezicht op de bewoners.

Op enkele decennia tijd evolueerde de kolonie tot een ware dorpsgemeenschap, compleet met boerderijen, woningen voor directie en cipiers, een school, een ziekenhuis, een kruidenier, een kapel, werkplaatsen en zelfs een begraafplaats. In 1993 werd de wet op de landloperij afgeschaft en verloren veel gebouwen hun functie. Sinds 1999 geniet het hele domein een beschermde status. De vzw Kempens Landschap coördineerde de verdeling van de gronden en gebouwen om de kolonies in gemeenschapshanden te behouden en in ere te herstellen. **Daarbij kon ze rekenen op middelen van het Europese plattelandsontwikkelingsprogramma Leader.**

De mix van het authentieke gebouwenpatrimonium, de gecultiveerde landschappen er rond én de schat aan verhalen over het wel en wee van de landlopers, maakt de sites in Merksplas en Wortel in heel Europa tot een unicum. Alleen de Rijkswelddadigheidskolonies in Nederland, die destijds de blauwdruk vormden voor de Belgische kolonies, zijn ermee te vergelijken.

De Nederlandse en Belgische kolonies bereiden nu samen een dossier voor om voorgedragen te worden tot het UNESCO-werelderfgoed. Het zou de eerste keer zijn dat een Vlaams landschap op deze lijst prijkt. Er staan wel al elf Belgische monumenten op de werelderfgoedlijst, waaronder de Grote Markt in Brussel en de binnenstad van Brugge, de Vlaamse begijnhoven en de Belgische belforten.

De landlopers van Merksplas waren voor de maatschappij niet meer dan een nummer. Zo zijn ze ook naar hun laatste rustplaats gebracht.

www.kempenslandschap.be

Het Vlaamse platteland is zo divers, dat het niet onder één hoed te vangen is. De Vlaamse Ardennen lijken in niets op de Westhoek, de Vlaamse rand rond Brussel is niet te vergelijken met de Antwerpse Kempen. Wil het plattelandsbeleid hout snijden, dan moet het zich op deze verscheidenheid toespitsen. Een nieuwe wetenschappelijke methodiek, ontwikkeld door de Universiteit Gent, benadert ons platteland niet meer vanuit geografische grenzen, maar wel vanuit de thema's die er aan de orde zijn: open ruimte, het aanbod van diensten, lokale economie, ... Verfrissend, zo vinden alle betrokkenen.

| Toon Denys |
Gedelegeerd
bestuurder VLM

Wat verwachten we veel van het platteland! Onze 'buiten' moet een productief gebied zijn met naast land- en tuinbouw ook plaats voor handel, horeca en dienstenbedrijven. Een plek waar het goed is om te leven en die tegelijk nieuwe bewoners met open armen ontvangt. Waar de dorpingen zich kunnen ontspannen, maar waar ook stadsbewoners rust en ruimte vinden. Het platteland is ook de plaats waar we onze natuurgebieden, bossen en cultuurhistorisch erfgoed koesteren voor de toekomst.

Anders dan Europa Bovendien is het platteland ook een belangrijke bondgenoot om de uitdagingen van morgen te beantwoorden: duurzame energievoorziening, waterbevoorrading, klimaatopwarming, het verlies aan biodiversiteit enzovoort. Niet alleen de functies van het platteland evolueren, ook op sociaal-cultureel vlak is het platteland in beweging. Hoe krijgen we daar vat op?

| Toon Denys, gedelegeerd bestuurder van de VLM | "Een beleid heeft een werkterrein nodig en dus proberen we in Vlaanderen al enige tijd het platteland af te bakenen. Hanteren we de norm van het Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling, dan is zowat heel Vlaanderen platteland. De definitie van de OESO daarentegen – die spreekt van platteland als een gebied minder dan 150 inwoners per vierkante kilometer telt –, doet het Vlaamse platteland zowat in rook opgaan. Natuurlijk bestaat het Vlaamse platteland. Alleen is het een ander platteland dan elders in Europa, en het is zo divers dat het moeilijk af te bakenen is."

Zes themakaarten De hamvraag is niet: welk stuk Vlaanderen noemen we platteland?

| Toon Denys | "Veel belangrijker is waar we nog groene ruimte hebben en waar niet, waar het aanbod van scholen onvoldoende is, hoe het met de lokale

economie gesteld is, enzovoort. Naast de historische functies landbouw en natuur, heeft het platteland van vandaag een hele resem nieuwe gebruikers. Daardoor spelen er nu veel meer thema's dan vroeger, denk maar aan streekidentiteit, welzijn, zorg, mobiliteit, cultuur, ... Beleidsmatig is het dan ook veel zinvoller je omschrijving van het platteland hierop te baseren. Thema's geven je een goede kijk op wat er leeft op het platteland, in welke gebieden bepaalde uitdagingen sterk spelen en waar minder. De Universiteit Gent heeft op onze vraag een methode ontwikkeld die zo'n thematische omschrijving van het platteland mogelijk maakt. We beschikken nu over zes themakaarten van het Vlaamse platteland, die telkens informatie geven over één item. Deze kaarten geven ons objectieve gegevens om beleidsvoorstellen uit te werken voor specifieke plattelandsgebieden in Vlaanderen."

Toegepast: het Plattelandsfonds Dé plattelandsgemeente bestaat niet: dat lijkt de grote conclusie van de studie. Of nog: plattelandsgebieden vragen een aanpak op maat, geen standaardbenadering.

| Toon Denys | "Neem nu het Plattelandsfonds dat minister-president Kris Peeters in het leven roept. Dat fonds zal de plattelandsgemeenten bijkomende

middelen aanreiken, zodat ze al hun taken kunnen blijven vervullen. Prioritair wil de Vlaamse overheid gemeenten met een beperkte bestuurskracht steunen. Dankzij de omschrijving van het platteland zijn die in kaart gebracht. Het geld zou kunnen gebruikt worden om gemeentelijke taken uit te voeren, zoals landbouwwegen opknappen en trage wegen onderhouden. Komen er meer middelen, dan zou het fonds kunnen worden uitgebreid naar meer gemeenten en andere thema's. Ook hier zullen de themakaarten helpen om de prioriteiten aan te duiden. Het Plattelandsfonds is een eerste toepassing, voor andere instrumenten kunnen heel andere keuzes gelden. Denk maar aan het PDPO, onze gebiedsgerichte plattelandprojecten, instrumenten zoals landinrichting en ruilverkaveling die de VLM op het terrein inzet, ...: voor al die toepassingen kan de omschrijving sturend werken. Het is goed dat er nu een objectieve snede van het Vlaamse platteland beschikbaar is. Dat zal ook het politieke discours onderbouwen en vergemakkelijken."

Tekort aan buurtwinkels

Ook voor het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg (IPO), het orgaan dat over de beleidsniveaus en sectoren werkt aan de duurzame ontwikkeling van het platteland, betekent de omschrijving een steun in de rug.

| Toon Denys | "Bovenal moet de omschrijving een stevige basis vormen voor een platteland waar zowel de economische, de ecologische als de sociale functies aan bod komen. Een platteland dat op een duurzame manier tegemoetkomt aan de behoeften van zes miljoen Vlamingen. We hebben hiervoor eindelijk een wetenschappelijke basis. Welke gemeenten kampen met een tekort aan buurtwinkels? Waar stelt zich een probleem van tewerkstelling? Waar is een thema als stilte en rust aan de orde? Door deze thema's in kaart te brengen kunnen we deze discussies onderbouwen. Al blijft het even nodig onze voel-sprieten op het terrein te blijven uitste-

ken. De expertise uit de projectwerking van de VLM en ook de terreinkennis van de IPO-partners blijven voor het plattelandbeleid ontzettend belangrijk."

Armoede en zelfdoding Wat vinden de plattelandspartners hiervan? Slechts hier en daar klinkt er een kritische noot. Vertrekt de omschrijving van de toestand op het platteland vandaag, waar zit dan de toekomstvisie?

| Toon Denys | "De grote sterkte van deze karakterisering is dat ze dynamisch is. Willen we morgen een kaart maken van de risicogebieden voor armoede of zelfdoding op het platteland, dan kan dat met deze methode. Op voorwaarde natuurlijk dat er indicatoren en actuele datasets beschikbaar zijn. De omschrijving van het platteland is vooral een startpunt voor inzichten voor de toekomst. Ze kan perfect worden uitgebreid met kenmerken of functies die in de toekomst aan het platteland zullen worden toegekend."

Vlaanderen beschikt met de 'omschrijving platteland' over een nieuwe tool om het plattelandsbeleid aan te scherpen. Wat vinden de spelers op het platteland ervan?

| Mark Suykens |
Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten

“Het platteland niet voor eeuwig vastleggen”

“In het verleden keek men te veel naar het platteland als één homogeen gebied buiten de dertien centrumsteden. **Dat is nonsens, het Vlaamse platteland is juist enorm afwisselend. De themakaarten zetten die diversiteit in de verf.** Zo valt

bijvoorbeeld het verschil op tussen de Westhoek, een duidelijke landbouwregio, en Noord-Limburg, waar het natuurelement meer speelt. Ook het aanbod aan culturele en sociale voorzieningen is in bepaalde gemeenten duidelijk meer ontwikkeld dan in andere. Naast de talloze datasets over de Vlaamse steden bestaat er nu eindelijk ook een thematische gegevensbasis over de landelijke gebieden. Voor onze adviezen over bijvoorbeeld rioleringen, waterzuivering, toekomstige Europese middelen is dat een grote hulp. De methodiek zou ons bijvoorbeeld ook kunnen helpen om streken met veel leegstaande hoeses in kaart te brengen. Dan kunnen middelen om deze hoeses om te turnen naar nieuwe vormen van economie efficiënt worden besteed. **Interessant is dat we de zaken niet voor eeuwig vastleggen. Het platteland is immers voortdurend in beweging.**”

| Luc Joos |
Samenlevingsopbouw

“Waar vinden we de meest kwetsbaren?”

“Wie een harde afbakening van het Vlaamse platteland verwachtte, komt met deze studie bedrogen uit. Afhankelijk van het thema krijgen we een heel andere afbakening. Een boeiend idee,

dat ons helpt om aandachtsgebieden aan te duiden. **Wat de themakaarten tonen, konden we voor een groot deel voorspellen, al zijn bepaalde vaststellingen toch verrassend.** Zo blijkt het zuiden van Oost-Vlaanderen een aandachtsgebied qua beschikbaarheid van diensten. Misschien kunnen bepaalde indicatoren nog verbeterd worden: de (on)tevredenheid van mensen over de dienstverlening staat niet altijd in verhouding tot het werkelijke dienstenaanbod. Andere mogelijke thema's zijn bewonersparticipatie, of achterstelling op het platteland. **Waar vinden we de meest kwetsbaren op het platteland? Een pertinente beleidsvraag.**”

| Hans Leinfelder |
Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend erfgoed

“En het platteland anno 2030?”

“De omschrijving platteland vertrekt van de realiteit op het platteland anno 2011, terwijl het ruimtelijk beleid vooral naar de toekomst kijkt. **Het Vlaanderen van morgen moeten we vandaag bedenken: dat is de teneur van het nieuwe Beleidsplan Ruimte waaraan we werken.**”

Hoe willen we dat Vlaanderen er straks uitziet? Eén ononderbroken stedelijk gebied? Of een lappendeken van steden en platteland, één grote parkstad? Willen we een platteland dat vooral economisch productief is? Een recreatief platteland? Moeten we streken uitbouwen rond landschappen met een eigen identiteit en de samenhangigheid tussen de bewoners? Dat eindbeeld is een politieke keuze die we moeten maken, om dan terug te redeneren naar de maatregelen, de inrichting, de middelen die vandaag en morgen nodig zijn. Eenmaal het ruimtelijke beleid de contouren heeft getrokken, komt het erop aan de plattelandsmiddelen in te zetten om de ruimtelijke doelen efficiënt te behalen.”

| **Karel Lhermitte** |
Landelijke Gilden

”Ook in de steden landelijk denken”

“Lange tijd was het platteland vogelvrij, allerlei sectoren stelden hun eigen kaarten op en deden op basis van die kaarten uitspraken over ‘hun’ platteland. Het is mooi dat we voortaan objectieve afwegingen over het platteland kunnen maken. Al mogen de kaarten geen alibi zijn om bepaalde gebieden links te laten liggen. **Ook meer verstedelijkte gebieden, ja zelfs onze centrumsteden hebben een openruimte-beleid nodig.** Ook in de steden moeten we dus landelijk kunnen denken. En de stad-plattelandrelaties moeten verder worden ontwikkeld.”

| **Monique Swinnen** |

Gedeputeerde voor Vlaams-Brabant

Sterke plattelandsprojecten combineren thema’s

“De studie bevestigt dat een eenduidige definitie van het platteland niet bestaat. Er is een brede waaier van maatschappelijke uitdagingen waarvoor we de oplossingen ook op streekniveau moeten zoeken. De provincies hebben het vertrouwen gegeven aan gemeentebesturen, ondernemers en lokale organisaties: zij kennen de sterke en zwakke punten van hun streek, zij kunnen met hun ideeën inspelen op typische ontwikkelingen. **Goede projectvoorstellen, zowel voor PDPO als voor Leader, blijven niet stilstaan bij één thema, maar proberen meerdere doelstellingen met elkaar te verbinden.** De uitdaging bestaat er nu in om de thema’s die op de kaarten zijn uitgezet, met elkaar te combineren.”

HET PLATTELAND IN 6 THEMA’S

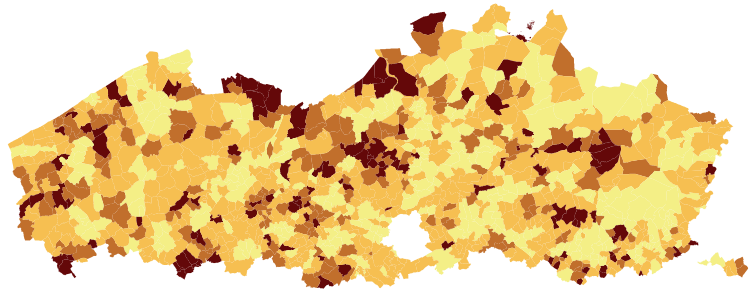
De nieuwe methodiek om het platteland te omschrijven werkt met themakaarten. Voor zes goed uitgekozen plattelandsthema’s is een overzichtskaart van Vlaanderen gemaakt. Daarop valt duidelijk af te lezen waar een bepaalde problematiek zich het scherpst voordoet en waar het beleid dus het best op inzet. Momenteel zijn themakaarten beschikbaar van de open ruimte, de lokale infrastructuur, de bereikbaarheid, de beschikbaarheid van lokale diensten, de lokale economie en het lokaal patrimonium.

Telkens zijn verschillende indicatoren gecombineerd tot één thema. Bijvoorbeeld: het thema ‘minimale en/of aangepaste bereikbaarheid garanderen’ is een combinatie van het autobezit, de tevredenheid over het openbaar vervoer en de tijdsafstand tot de dichtstbijzijnde stad tijdens de piekuren. De donkerste kleur verwijst naar de gebieden waarop de indicator of het thema het meest van toepassing is. Op de onderstaande kaarten toont de donkerste kleur bijvoorbeeld de aandachtsgebieden op het vlak van bereikbaarheid (boven) en gebieden die veel open ruimte te onderhouden hebben (onder).

De methodiek is dynamisch en uitbreidbaar. Nieuwe indicatoren of thema’s kunnen worden toegevoegd als de datasets daarvoor beschikbaar zijn.

Raadpleeg het eindrapport en alle kaarten van de omschrijving platteland via

www.ipo-online.be

Themakaart: minimale en/of aangepaste bereikbaarheid garanderen. De donkerste gebieden zijn aandachtsgebieden op het vlak van bereikbaarheid.

Themakaart: open ruimte behouden of versterken. De donkerste gebieden zijn gebieden die veel open ruimte en groen te onderhouden hebben.

SCHELLEBELLE 1919

HOE DE FILM HET DORP MAAKTE

van links naar rechts:
Marnix Bontinck
(producer),
Johan Heldenbergh
(scenarist en regisseur)
en **Kenneth Taylor**
(beeldregisseur en
burgemeester van
Schellebelle)

Europees Jaar van de Vrijwilliger

2011 werd door de Europese Raad uitgeroepen tot Europees Jaar van de Vrijwilliger. Een jaar lang is er in de hele Europese Unie extra aandacht voor de 100 miljoen Europeanen die zich belangeloos en vol passie inzetten.
www.eyv2011.be

Afgelopen zomer schreef Schellebelle geschiedenis. Dat deed het dorp aan de Schelde al een keer zes jaar geleden, toen het de titel 'Mooiste dorpsnaam van Vlaanderen' wegkaapte. Maar nu is Schellebelle opnieuw wereldberoemd in Vlaanderen. Dat heeft alles te maken met een wild filmplan, opgeborreld tussen pot en pint, waaronder de dorpsbewoners massaal hun schouders hebben gezet. BUITENKANS, geïntrigeerd door een sociaal-cultureel project dat een heel dorp ondersteboven keerde, ging op de koffie bij de bezielers. "Dit is het beste wat een dorp kan overkomen."

Schellebelle 1919 vertelt het verhaal van de familie Van De Velde. Terwijl vader en broer vechten aan het front, neemt de oudste dochter Coralie, zestien jaar oud, vijftienvijftig oorlogswezen in huis. Dat stuit op verzet: de kinderbescherming wil de kinderen in een weeshuis onderbrengen. Tegelijk heeft de corrupte burgemeester het op het land van de familie gemunt.

De film is een kruising tussen een onvervalst Vlaams boerenepos en een klassieke western. Het unieke van Schellebelle 1919 zit niet zozeer in het script, maar wel in *the making of*. Het hele filmproject is namelijk het teamwerk van meer dan achthonderd Schellebellen, die een jaar lang zwoegden om deze haast semiprofessionele onderneming tot een goed einde te brengen. Het resultaat overtreft de stoutste verwachtingen: de prent ging in juli in première in de Gentse Kinopolis en lokte intussen tienduizenden kijkers.

"Tussen droom en werkelijkheid staan wetten in de weg en praktische bezwaren", schreef Willem Elsschot. Johan Heldenberghs credo is het alvast niet: de acteur (bekend van onder andere 'Aanrijding in Moskou' en 'De helaasheid der dingen') lijkt wel allergisch aan dromen die sneuvelen aan de toeg. Heldenberghs schreef het scenario voor Schellebelle 1919 en regisseerde ook de film. Voor de sleutelposities schakelde hij dorpsgenoten in die de knepen van het vak kennen. Kenneth Taylor, in het 'echte leven' regisseur bij Woestijnvis (en burgemeester van Wichelen, waarvan Schellebelle deel uitmaakt), deed de beeldregie. Marnix Bontinck, ondervoorzitter van het plaatselijke jeugdhuis OKA vzw, gaf als producer het project financieel en organisatorisch vleugels.

Meredith Bontinck (Henriëtte Hoste, één van de weeskinderen in de film). "Als je veertien bent, wil je toch al eens buiten komen. Maar ik kende hier eigenlijk niemand. Dankzij de film ben ik toch in de bende geraakt. Nu ken ik bijna iedereen. Hier is altijd van alles te doen. Ik loop school in Gent, maar in Schellebelle ga ik uit."

Johan, je realiseert hier duidelijk een jongensdroom. Maar hoe krijgt een man alleen daarvoor een heel dorp op de been?

| Johan Heldenbergh | "Het was inderdaad een droom van me om ooit een film te maken: een van de levensdoelen die ik op een mentale lijst voor mezelf had gezet, toen ik twintig was. Vier jaar geleden regisseerde ik in Schellebelle een stuk voor het plaatselijke toneelgezelschap: Amethist. Na een repetitie grapte iemand aan de toeg dat het misschien een idee zou zijn om ooit eens een western te dubben in het echt Schellebelles. Toen dacht ik: als je zoiets zegt, dan moet je het ook gewoon doen. En waarom maken we niet gewoon zo'n film in plaats van er een te dubben?"

ee **Melanie Van Der Haeghen** (regie-assistente): “Sinds de film praat ik op café even goed met mensen van de leeftijd van mijn ouders als met mijn eigen vrienden. Dat maakt Schellebelle zo plezant. Iedereen trekt gewoon met iedereen op, het maakt niet uit wat je doet of hoe oud je bent.”

Heel gauw zat er een eerste scenario-idee in mijn hoofd. We dachten toen opnames te maken met een kleine camera en de film te vertonen in enkele culturele centra hier in de streek. Maar toen Marnix Bontinck van ons idee hoorde, is hij subsidies en sponsors beginnen zoeken. Dat ging zo vlot, dat we op een bepaald moment meer middelen hadden dan ooit de bedoeling was geweest. Toen kon ik niet meer terug. Wel wilden we het idee opentrekken naar het dorp. De kinderen, de boerinnenbond, de mannen van de fanfare ... heel Schellebelle wilden we erbij. Sinds Amethyst heb ik een zwak voor amateurtheater: het is ontzettend ontroerend om met mensen te werken die het allemaal voor hun plezier doen. Die eerlijke goesting gaf me ook de motivatie voor een groter project. Een van mijn favoriete citaten is van Jacques Brel: ‘*Le talent, c’est l’envie*’. De rest ging eigenlijk allemaal vanzelf.”

Toch blijft het verbazingwekkend: achthonderd vrijwilligers zijn een jaar lang in het getouw en halen met hun project de Vlaamse bioscoopzalen. Wat is het geheim van Schellebelle?

| Marnix Bontinck | “Schellebelle is geen gewoon dorp, hier is altijd wel wat te doen. We schrikken er niet voor terug om het wat grootser aan te pakken. Bij OKA hebben we bijvoorbeeld heel wat ervaring met het organiseren van evenementen. Sint-Maarten komt hier elk jaar aan op een boot, met wel dertig zwartepieten. Onze Fiesta Campestra trekt jaarlijks in augustus tweeduizend toeschouwers. We hebben dus een grote adressenlijst (*lacht*). Als je in een dorp iets wilt doen bewegen, moet je ook

de middenstand mee hebben. En die is in Schellebelle altijd heel betrokken geweest. Uiteindelijk heeft nagenoeg heel het dorp aan de film meegewerkt. Iedereen kent wel iemand die heeft geholpen of meegespeeld.”

| Kenneth Taylor | “Schellebelle 1919 is gewoon een ijzersterk concept: een attractief en goed uitgewerkt project dat sterk appelleert aan het dorpsgevoel. Dat kon bij de dorpingen op een grote aanhang rekenen én charmeerde ook de sponsors. Plus: we hadden een uitstekende motivator, dat maakt in vrijwilligersprojecten vaak het verschil. Johan Heldenbergh is een enthousiaste regisseur en dat werkt aanstekelijk. Het klopt dat Schellebelle een krachtig verenigingsleven heeft. Het gemeentebestuur speelt hierop in door logistieke steun te geven. Een lokaal, stoulen,

tafels: voor verenigingen maken die materiële zaken vaak het verschil. De brandweer werkte bijvoorbeeld mee om een topshot te draaien.”

Waar haalden jullie al het talent dat in de film samengebald zit?

| Johan Heldenbergh | “We hebben het slapende talent van Schellebelle wakker gemaakt. Ik weet nu dat er in mijn straat een ondergrondse opnamestudio is die perfect professioneel te gebruiken is. Ik weet dat er een paar straten verder een meisje woont dat prachtig viool speelt. Ik heb gezien dat er ongelooflijk veel acteertalent in het dorp aanwezig is. In de banjowereld spreekt men van *closet pickers*: mensen die in hun eentje op hun zolderkamer gitaar spelen, maar van wie niemand het ooit zal weten. Wij hebben met ons project de deur geopend en honderden Schellebellenaars zijn erdoor naar buiten gekomen. Men zegt dat de maatschappij verzuurt. Dat probleem ontstaat doordat mensen zich afzonderen, terwijl ze eigenlijk verlangen naar verbondenheid. En dat is precies wat we met onze film hebben gecreëerd.”

ee **Veerle De Gussem** (Stefanie in de film): “Men zegt dat de maatschappij verzuurt, maar hier in Schellebelle merk je daar niets van. Dit is niet het zogenaamde verlaten platteland. Mensen zijn hier voor elkaar in de weer, er is plaats voor echte vriendschappen.”

De ondertitel van de film luidt: 'Een dorp maakt een film.' Omgekeerd: hoezeer heeft de film het dorp veranderd?

| Johan Heldenbergh | "Ik durf te zeggen dat de film voor goede cement heeft gezorgd. Er zijn in elk geval meer mensen die elkaar kennen sinds de film. Als ik over de straat loop, moet ik voortdurend naar mensen wuiven. Geweldig, toch? Een gezin uit het naburige Wichelen was nog niet zo goed geïntegreerd. Maar de kinderen speelden mee in de film en de moeder hielp met de rekwisieten. Toen de oudste zoon onlangs zijn eerste wielervedstrijd moest rijden, stonden er zestien dorpsbewoners hem toe te juichen."

| Marnix Bontinck | "Ook de slager merkt het verschil. Vroeger stonden de mensen zwijgend in de rij, nu praten ze met elkaar."

| Kenneth Taylor | "Hoeveel mensen hebben niet hun vakantie aan de film gespendeerd? Dat zegt toch genoeg. Mensen werkten 's avonds door, in het weekend, 's nachts. Voor de scène van de potjesmarkt anno 1919 werd 120 meter professioneel decor gebouwd. Om het frietkraam op het dorpsplein te camoufleren, bouwde de decorploeg uit Schellebelle een cinema uit het begin van de twintigste eeuw na. Het hele dorp heeft maandenlang voor de film geleefd. Met de sociale cohesie zit het hier dus echt wel goed. Als ik hoor hoeveel geld steden neertellen om Villa Vanthilt binnen te halen. Wel, ik geloof dat ons project tien keer meer waarde heeft voor het dorp en de mensen."

'Collega-regisseur' Jan Verheyen vergeleek bij de première Schellebelle 1919 met een professioneel filmproject. Waarin verschilt Schellebelle daarvan?

| Johan Heldenbergh | "Mocht ik een professionele film maken, dan zou ik het anders aanpakken. Ik heb bijvoorbeeld het scenario op maat van het project geschreven. Als je een psychologisch drama wilt maken, heb je niet veel volk nodig. Precies daarom heb ik voor een

ee **Christine Van den Abeele** (Virginie Bontinck in de film): "Voor mij is dit een Fata Morgana-gevoel dat nooit meer stopt. Een hechte groep mensen kan bergen verzetten, dat hebben we nu wel aangetoond. En we hebben er een fantastisch dorpsgevoel aan overgehouden. Dat wil niemand hier nog missen."

over de zomer van 2010, toen de film werd opgenomen. Dat stond trouwens als doelstelling in ons eerste subsidiedossier: een sociaal-cultureel project organiseren waaraan veel kinderen zouden meewerken en waarover men over vijftig jaar nog zou spreken."

| Kenneth Taylor | "Ook sociaal minder actieve mensen hebben meegedaan. Dat komt doordat we het zo laagdrempelig hebben aangepakt, en daar ben ik best trots op."

| Marnix Bontinck | "Ons project stopt hier niet. We blijven investeren in het dorp, in de jeugd. Die is immers ons kapitaal. Bekijk het als een geschenk aan onze kinderen en kleinkinderen."

Meer info: www.schellebelle1919.be

epoquefilm gekozen: dat vraagt veel acteurs, hopen decors, en honderden kostuums en rekwisieten. Dat is wat we voor ogen hadden: zoveel mogelijk mensen bij de film betrekken. Geen tachtig, maar achthonderd man. De scène van de vrijlating uit het weeshuis stond eerst niet in het script; ik heb ze geschreven om de honderd tachtig kinderen die zich hadden ingeschreven een rol te kunnen geven. We vonden dat iedereen die zich opgegeven had, ook moest kunnen meedoen."

De voorbereiding, de opnames, de montage: alles bij elkaar zijn jullie twee jaar bezig geweest. Deze zomer speelde de film verschillende weken in de bioscoop. Redenen genoeg om fier te zijn, nee?

| Johan Heldenbergh | "De grootste verwezenlijking vind ik dat de kinderen van het dorp jaren later nog trots zullen zijn op de film. Ze zullen mijmeren

Schellebelle 1919 per fiets

Sinds enkele weken kan je de mooiste filmlocaties zelf verkennen. Een bevestigde fietsroute van 20,30 of 42 kilometer voert je langs Het Posthotel in Wetteren, Hof Ter Schoot in Oordegem, het Oud-Gemeentehuis in Wichelen, het natuurschoon en het kasteel van Berlare en de veerpont van Schellebelle. Een gratis brochure met routekaart kan je krijgen in de gemeentehuizen van Wichelen, Wetteren, Lede en Berlare.

WIN!

Voor drie lezers ligt een gratis dvd van Schellebelle 1919 klaar. Stuur vóór 15 november een mailtje met je adresgegevens naar buitenkans@vlm.be. Uit de inzendingen loten we drie gelukkigen.

PLATTELAND 2.0

Een eigenwijze kijk op het wereldwijde platteland in Vlaanderen

Gezocht: Straffe madammen

Plattelandsvrouwen met talent kunnen dit najaar meedingen naar de prijs 'Vrouwelijk talent op het platteland'. Met dit initiatief gaan Cera, Groep KVLV en **Vlaams minister-president Kris Peeters**, op zoek naar vrouwen die hun gave inzetten om van het platteland de betere plek te maken. Het knapste talent, de vruchtbaarste samenwerking en het beste innovatietalent winnen elk € 2000.

Schrijf vóór 1 december 2011 in via www.talentophetplatteland.be

25 jaar Plattelandsklassen

Een kwarteeuw terug hielden de Landelijke Gilden en de Boerenbond, met steun van het Departement voor Landbouw en Visserij, de vzw Plattelandsklassen boven de doopvont. Het doel: kinderen kennis laten maken met de oorsprong van hun voeding, en dus met de Vlaamse land- en tuinbouw. De afgelopen jaren groeiden de Plattelandsklassen onder de Vlaamse schoolkinderen uit tot een begrip. Tijdens de viering op donderdag 29 september toonden **Prinses Mathilde en Vlaams minister-president Kris Peeters** hun waardering voor deze plattelandsbeleving op kindermaat.

Alle info op www.plattelandsklassen.be

Onze talenten

Annick

Een vreesloos kooktalent.

Mariette

Ontdekt een unieke cocktail van ingrediënten en entertainment.

Monique

Kaart haar passie voor wat met verhasen.

Mieke

Leid haar talenten drijvende groeien.

Rita

Staat op in de kracht van ouderwetse stieren.

Klaska

Deelt landbouw een gericht en aart stem!

GROEI.kansen voor plattelandsondernemers

www.groeikans.be

Zorglandbouw, boerderijklassen, hoevecampings, boerengolf, ...:

Plattelandsbeleving zit in de lift. Meer diversificatie en een grotere professionaliteit zijn dé uitdaging voor plattelandsondernemers die hun bedrijf economische meerwaarde willen geven. Maar durven innoveren in ondernemerschap en het vermarkten van producten is geen peulschil. **GROEI.kans** is een initiatief van 24 partners uit de Vlaams-Nederlandse grensregio om het ondernemen op het platteland verder te professionaliseren. De belangrijkste doelen zijn: plattelandsondernemers stimuleren en de grensoverschrijdende samenwerking aanmoedigen. Het project kadert in het Interreg IV-programma voor de Grensregio Vlaanderen-Nederland en wordt gecoördineerd door de Centrale van de Landelijke Gilden.

CULTUUR van de stilte

De laatste zondag van oktober wisselen zomer- en wintertijd traditioneel in heel Europa. De klok wordt één uur teruggedraaid. Een moment om letterlijk even bij stil te staan, zo vinden Locus, het steunpunt voor lokaal cultuurbeleid en Waerbeke, een sociaal-culturele beweging rond stilte en leefkwaliteit. Samen met tal van gemeenten, steden, organisaties en burgers luiden ze op zondag 30 oktober 2011 de 'CultUur van de Stilte' in. Een sensibiliseringscampagne rond de waarde van stilte, rust en ruimte in het dagelijkse leven. In de gratis downloadbare brochure vind je zeven voorstellen die je ook zelf kunt aanpassen en verder uitwerken.

"Cultuur is genieten van muziek, poëzie, beeldende kunst, theater... isilstaan bij wat tijd met ons doet, is inspiratie of ademruimte vinden in de natuur of op karaktervolle plekken, in gezelschap van vrienden, familie of bureu. Stilte, rust en ruimte – voorwaarde voor leefkwaliteit."

Lees ook over de pro's en con's van het zomeruur op pagina 26.

www.cultuurvandestilte.be

€63.000.000 euro

Zoveel investeerden Vlaanderen en Europa samen in agrarisch natuurbeheer sinds de start van het Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling (PDPO) in 2000. Verwacht wordt dat dit eind 2013, aan het einde van de tweede programma-periode, nog eens 70 miljoen euro meer zal zijn.

www.VLM.be

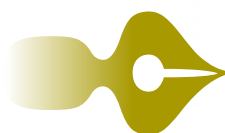
VLM en CVBB gaan samenwerken

De Vlaamse Landmaatschappij en het pas opgerichte **Coördinatiecentrum voor Voorlichting en Begeleiding duurzame Bemesting (CVBB)** slaan de handen in elkaar bij de begeleiding van land- en tuinbouwers rond duurzame bemesting. Dat kondigde **Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur Joke Schauvliege** aan tijdens de Werktuigdagen 2011. Samen met de erkende praktijkcentra die lid zijn van het CVBB, krijgt het centrum de taak om waterkwaliteitsgroepen op te richten en te begeleiden, én de sector advies te geven over duurzame bemesting. Het Coördinatiecentrum zal vooral inzetten op teelt en perceelsmatige begeleiding. De VLM zal zich met haar begeleiding op bedrijfsmaat toespitsen op het geheel van meststromen.

Gedicht zoekt muur

De winnaar van de wedstrijd 'Gedicht zoekt muur' is bekend! De Kaaimuur in Rupelmonde (Kruibeke) wint een gedicht op maat van de plattelandsdichter van Oost-Vlaanderen, **Lut De Block**. BUITENKANS publiceert het gedicht **IN PRIMEUR**. Je vindt het op de back cover van dit magazine.

WWW.PLATTELANDSDICHTER.BE

BEDRIJFSPLANNER

NAAM

Paul Bervoets

LEEFTIJD

52 jaar

DIPLOMA

jurist

JOB

sinds 1987 melkveehouder

BEDRIJF

**160 melkkoeien,
70 hectare
grasland in Meldert
(Lummen)**

HOBBY'S

**tai-chi, zingen en
spiritualiteit**

NAAM

Davy Noelmans

LEEFTIJD

27 jaar

DIPLOMA

**bachelor groen- en
landschapsmanagement**

JOB

**sinds 4,5 jaar bedrijfsplanner
bij de VLM**

WERKGEBIED

**Regionaal Landschap
Lage Kempen**

HOBBY'S

**voetbal, planten, dieren
en avontuurlijke reizen**

DAVY NOELMANS

“EEN BOER BEDOT JE NIET

Of de natuur boeren koud laat? “Onzin”, zegt bedrijfsplanner Davy Noelmans. “De meeste zijn oprecht geïnteresseerd.” Toch maken de bedrijfsplanners het verschil, zeggen de boeren zelf. Davy Noelmans is zo’n go-between tussen landbouw en natuur. Wat is zijn X-factor?

“Ik ben geboren en getogen in Riemst, zat als kleine jongen bij mijn opa op de tractor. Dat ik uit een landbouwfamilie kom, lijken de landbouwers bij wie ik over de vloer kom wel te appreciëren. In het begin keken ze soms wat vreemd op, omdat ik nog jong ben, maar meestal merken ze gauw dat ik hun taal spreek. Vanuit mijn opleiding, maar ook doordat het me interesseert, weet ik heel wat over planten, tuinaanleg en tuinarchitectuur. En ik studeer ook bij na mijn uren. Een boer bedot je niet; kennis van zaken is dan ook de beste manier om hem te overtuigen.”

Zware dobber

“Er bestaan 46 verschillende pakketten beheerovereenkomsten. Het is voor een landbouwer dus echt niet zo eenvoudig om na te gaan welke precies aangewezen zijn op zijn bedrijf. Ik vind mijn job dan ook heel nuttig: samen met de boer stel ik een plan op maat van zijn bedrijf op. We bekijken welke beheerovereenkomsten interessant kunnen zijn en hoe de boer het praktisch gezien het best aanpakt. Ik neem ook de volledige administratie voor mijn rekening. Soms een zware dobber, maar voor de boer maakt het een groot verschil als die last wegvalt.”

Modderstromen

“Ik sla op een onpartijdige manier bruggen tussen landbouw en natuur. Het klinkt als een cliché, maar bij beheerovereenkomsten moet je echt win-win-situaties creëren. De stad Halen kampte

bijvoorbeeld met een erosieprobleem. Dat komt doordat veel akkers daar op heuvelruggen liggen. Bij hevige regenval stroomde de modder in een bepaalde wijk door de straten. Verschillende boeren in de buurt hebben aan de rand van hun akker een grasbufferstrook aangelegd, die de afstromende modder tegenhoudt. Het probleem is daardoor verholpen. De bewoners zijn blij dat hun straat en woning schoon blijven en de landbouwers zijn fier dat zij daarvoor gezorgd hebben. De meeste boeren die ik begeleid, zijn oprecht geïnteresseerd in de planten en dieren op en rond hun erf, weiden en akkers. Ook al worden ze niet rijk van sommige premies, toch merk ik bij boeren behoorlijk wat engagement voor de natuur. Sommige boeren doen het wél voor de premie, maar ook dan heeft de natuur er baat bij, denk ik dan maar.”

“Kennis van zaken is de beste troef om een landbouwer te overtuigen.”

Loyauteit

“Timing is belangrijk in onze job. Als een boer interesse heeft om mee te stappen in agrarisch natuurbeheer, speel ik kort op de bal. Daardoor ben ik soms 's avonds en ook in het weekend op pad. Ik beschouw mijn boeren als ‘klanten’, en ik merk dat ze het appreciëren als ik tijd maak om toch nog even langs te komen. Dat doe ik niet alleen bij het sluiten van de beheerovereenkomst. Ook nadien, als de maatregelen lopen en de boer nog vragen heeft, probeer ik altijd tijd te maken. Dat wordt geapprecieerd en zo creëer je loyauteit. Dan is een landbouwer soms zelf vragende partij om zijn contracten uit te breiden.”

Melkveehouder Paul Bervoets : “Aan de premies houd ik toch wat over”

“Davy staat achter zijn verhaal en wist me al snel te boeien. Ik heb een beheerovereenkomst weidevogels afgesloten op 38 hectare.

Rijk word ik er niet van, maar aan de premies houd ik toch wat over. Zien mij vrouw en ik een grutto in de avondlucht, dan zijn we daar best fier op.”

Wulpenkuikens

“Voor de biodiversiteit is het effect groter als we in een bepaald gebied rond één bepaald thema werken. Zo werk ik samen met het Regionaal Landschap aan een project rond weidevogels in de Vallei van de Zwarte Beek in Lummen. Dit gebied is ecologisch heel waardevol en heeft een groot potentieel voor weidevogels. Toch gaan soorten als Kievit, grutto en patrijs hier achteruit. Op een kleine tachtig hectare gaan de boeren ermee akkoord om later te maaien en minder te bemesten. Op die manier zijn de kuikens in hun meest kwetsbare periode beter beschermd. Dit voorjaar telden we zeven wulpenkuikens in de weiden. Het was decennia geleden dat ze hier nog zo talrijk waren. Dat we zo snel resultaat boeken, vind ik een van de mooiste kanten van mijn job. Ik zie waarvoor ik werk, wie kan dat nog zeggen?”

Lange procedures

“Een bedrijfsplanner draagt vele petten. Je bent tegelijk adviseur, planner, inrichter, bemiddelaar, verkoper en vertrouwenspersoon. Soms zijn er ook wel dingen waar ik het moeilijk mee heb. Als een landbouwer me aanspreekt over de moeilijke controles bijvoorbeeld, of over de lange procedures. Meestal zijn dat zaken die ik zelf niet in de hand heb. Uiteindelijk maak je je job zo hard als je zelf wilt, vind ik. Al bij al is bedrijfsplanner een heel positief beroep en daar ben ik blij om.”

10 JAAR BEHEEROVEREENKOMSTEN, EEN SUCCES!?

Meer vogels dankzij beheer

Strijken er meer vogels op de Vlaamse weiden en akkers neer dankzij een beheerovereenkomst? Tot nu toe was dat niet wetenschappelijk aangetoond. Een recente studie bewijst het positieve effect van beheermaatregelen op de natuur nu zwart op wit.

Onderzoekers van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) bepaalden het aantal akker- en weidevogels in veertien landbouwgebieden in Vlaanderen. In gebieden met veel weidevogelbeheer telde het INBO meer vogels en meer vogelsoorten. **Olivier Dochy** van het INBO: "Weidevogelbeheer kan een positief effect hebben, maar alleen als er in een gebied voldoende percelen beheerd worden. Voor akkervogels konden we dit effect niet aantonen. Verwonderlijk is dat niet, omdat pas in 2009 akkervogelmaatregelen zijn genomen, terwijl de maatregelen voor weidevogels er al tien jaar eerder waren. Hoogstwaarschijnlijk is het dus nog te vroeg om eventuele positieve gevolgen van akkervogelbeheer te kunnen opmerken."

De monitoring wordt nu voortgezet om het effect van de maatregelen in de tijd te kunnen aantonen. De afgelopen twee jaar nam Vlaanderen bovendien deel aan het Europese Interreg IVA project SOLABIO. 27 partners uit de grensregio Vlaanderen-Nederland experimenteerden met maatregelen op het terrein voor meer biodiversiteit en een beter landschap. Mede dankzij dit project slaagde de VLM erin de beheerovereenkomsten voor akker- en weidevogels kritisch te evalueren en waar nodig bij te stellen. Samen met de landbouwers werden ook nieuwe pakketten uitgetest, bijvoorbeeld voor het aanleggen van weidevogelranden. Deze proefprojecten leveren interessante input op voor het derde Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling.

Het onderzoek 'Impact van PDPO II-maatregelen op de biodiversiteit' werd uitgevoerd door het INBO in opdracht van het Departement voor Landbouw en Visserij. Raadpleeg het eindrapport via www.lv.vlaanderen.be

In heel Vlaanderen sloten al 4.200 landbouwers één of meerdere beheerovereenkomsten met de Vlaamse Landmaatschappij (VLM): een goede zaak voor de biodiversiteit in landbouwgebied. Maar wat denken de boeren er zelf van? De VLM bracht ze rond de tafel en vroeg het hen.

- + Over de begeleiding door de bedrijfsplanner zijn de landbouwers unaniem vol lof. De boeren zien hun bedrijfsplanner als een vertrouwenspersoon, die hen snel en efficiënt informeert, misverstanden opheldert, oplossingen zoekt en helpt met de administratie
- + De technische informatie die ze krijgen om de maatregelen uit te voeren, vinden de landbouwers prima. In geval van nood verschijnt opnieuw de bedrijfsplanner op het toneel.
- + De kloof tussen landbouw en natuur is volgens de boeren al een stuk kleiner dan vroeger. Onder collega's maken landbouwers zich niet populair door aan agrarisch natuurbeheer te toen. Niet-landbouwers appreciëren dat wel.

- Over de controles zijn de boeren minder te spreken. Voor één beheerovereenkomst krijgt de landbouwer vaak verschillende controleurs over de vloer. Dat ervaart hij als complex en soms tegenstrijdig. Hij vraagt zich af of de bedrijfsplanner en de verschillende controleurs hun werk niet beter op elkaar kunnen afstemmen.
- De vergoedingen vinden de landbouwers wel eens te laag. Al hangt dit sterk af van het soort beheerovereenkomst, de hoeveelheid werk die ze met zich meebrengt, de marktprijzen enz.
- Het effect van een beheerovereenkomst op de natuur en het landschap laat soms lang op zich wachten. De boeren zouden graag beter worden geïnformeerd over de impact van hun inspanningen.
- De Vlaamse landbouwers zien zichzelf niet als teamspelers. Ze zien weinig mogelijkheden om samen te werken met collega's rond beheerovereenkomsten. Plaatselijke samenwerkingsverbanden tussen boeren zien ze niet spontaan ontstaan.

Meer plussen en minnen?
Kijk op www.vlm.be
voor het volledige verslag.

OEREND

Lawaaisporten op het platteland

HARD!

In de top tien met troeven van het platteland scoren stilte en rust torenhoog. Maar sinds quads, 4x4's en crossmotoren goede sier maken op de buiten, is de rust er soms ver te zoeken. Sinds 1 september kunnen steden en gemeenten een verbodsbord voor quads plaatsen. Dat bord is het (voorlopige) orgelpunt in de controverse over lawaaisporten op het platteland. Probleem opgelost?

OEREND HARD!

Het West-Vlaamse Heuvelland is een topoord voor wandelaars, fietsers, mountainbikers en ruiters. Ze genieten met volle teugen van het recreatieve netwerk dat het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels, de gemeentebesturen en Westtoer er uit de grond hebben gestampt. Voeg daar de vele bruine kroegen en terrasjes aan toe en je hebt de ideale cocktail voor een dagje uitwaaien. De horeca en het verblijfstoerisme in de streek bloeien. Maar niet iedereen is blij.

Oase van rust

“Een jaar of vijf, zes geleden ontdekten groepen quadrijders onze avontuurlijke paden”, vertelt **| Dirk Cuvelier |** van het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels: “Ze begonnen volop door de streek te crossen. Recreanten appreciëren de stilte van de West-Vlaamse heuvels, ze vormen een oase van rust in een druk en verstedelijkt gebied. Maar met lawaaierige quads in de buurt is die rust soms ver te zoeken.” De klachten bleven niet uit. **| Dirk Cuvelier |** “Wandelaars vertelden dat ze bijna letterlijk van de paden werden gereden. Het lawaai was, zeker hier in de heuvels, vaak mijlenver in de omtrek te horen. Paden raakten beschadigd. Het extra onderhoud kostte de gemeenten handenvol geld. De meeste paden zijn nu afgesloten met paaltjes. Maar die worden vaak afgezaagd of uitgetrokken. Ofwel reden de quads eromheen, en zo beschadigden ze landbouwpercelen. De gemeenten in de regio hebben toen een verkeersreglement ingevoerd dat een aantal onverharde paden verbood voor alle gemotoriseerd verkeer, behalve landbouwvoertuigen.”

Hiaat in de wetgeving

Ook andere provincies kregen met het probleem te kampen. **| Dirk Cuvelier |** “Het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg (IPO) heeft toen een werkgroep rond lawaaisporten opgericht. Samen met

alle stakeholders zochten we naar een oplossing. Met het verbodsbord krijgen quadgebruikers nu een krachtig signaal. De problematiek is in de media geweest en er werd een studiedag georganiseerd. In onze regio zijn de ergste problemen nu voorbij.”

“Quads zijn voor veel steden en gemeenten een doorn in het oog, niet alleen op het platteland”, zegt | **Alex Verhoeven** | van de Vereniging voor Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG): “Veel gemeenten zochten de afgelopen jaren zelf naar een oplossing. Een hiaat in de wetgeving was immers dat quads niet ingedeeld waren in een aparte wegcategorie. Er bestonden dus geen officiële verkeersborden om quads de toegang tot een weg te verbieden. Bepaalde gemeenten voerden dan maar een verbod in op basis van een gemeentelijk reglement inzake overlast. Maar dat werd vaak niet gerespecteerd op het terrein. Bovendien bleek het niet evident om zo’n verbod te handhaven. In het weekend, wanneer het probleem het grootst is, ontbreekt daarvoor vaak de mankracht. En probeer maar eens een quadrijder te achtervolgen met een politiecombi. Volgens sommigen is de werkwijze via het politiereglement trouwens juridisch te betwisten. Het verbodsbod voor quads is voor veel gemeenten een adequate oplossing. Andere gemeenten zullen misschien het politiereglement blijven inzetten. De toekomst zal het uitwijzen.”

Op slot

Als het verbodsbord succes heeft, gaat het Vlaamse platteland straks misschien op slot voor alle quadgebruikers. Maar is het probleem daarmee opgelost? Enkele jaren geleden gaf de Vlaamse Regering de provincies de opdracht om elk één reglementair quadterrein af te bakken. Maar voor zulke terreinen krijg je niet zomaar een vergunning. En wie heeft er nu graag een speelterrein voor lawaaisporten in zijn achtertuin?

Code Groen behartigt de belangen van alle recreanten in het buitengebied. Zij vinden het verbodsbord voor quads niet zaligmakend. Voorzitter **Hans Geenen**: “Een kleine groep cowboys veroorzaakt het gros van de klachten. Het is dus geen oplossing om het gebruik van quads tout court te verbieden. Wij pleiten voor drastische controles en eventueel een aangescherpte geluidsnorm. Een strengere decibelnorm kan ook de fabrikanten prikkelen om geluidsarme toestellen te ontwikkelen. Er zijn bijvoorbeeld al terreinmotoren die met een fluisterstille elektrische motor uitgerust zijn. Met wat geluk zijn over enkele jaren alle crossmotoren daarmee uitgerust.”

Rode kaart

“Onze groene code telt elf fatsoensregels”, zegt | **Hans Geenen** |. “Wees hoffelijk, houd rekening met de staat van de wegen, rijd in kleine groepen, zorg voor een begeleider, ... Samen met de federale overheid werken we aan een procedure voor meer zelfcontrole, met onder meer een geluidscntrole bij georganiseerde rondritten. Wie boven de norm zit, krijgt een rode kaart en rijdt die dag niet mee. De grote rage van de quads is nu al voorbij. Het laatste nieuwe toestel is de enduromotor, een crossmotor die speciaal is uitgerust voor zwaar terrein. Door quads te verbieden, verleg je dus het probleem alleen.”

Meer weten? Raadpleeg het IPO-advies over lawaaisporten op het platteland via www.ipo-online.be

5X DE MOEREN

Op de grens met Frankrijk, tussen Veurne, Dunkerque en Bergues, liggen De Moeren. De laagst gelegen streek van Vlaanderen was lang geleden een uitgestrekt binnenmeer. Nu is het een productief landbouwgebied. Toeristen kennen De Moeren als de biljartvlakke fietsstreek vlak bij de kust. Het gebied werd recent heringericht voor landbouw en zachte recreatie. Hoe geven pompen, rammelstroken en een fietstunnel het gebied meer schwung?

1. Eén groot dambord

Vanuit de lucht zien De Moeren eruit als één groot dambord. Dat blokkenpatroon met rechthoekige kavels en loodrechte grachten is typisch voor een drooggelegd gebied. Grootschalige aanplantingen met bomen en struiken zetten de karakteristieke geometrische structuur extra in de verf.

2. De Sint-Karelsmolen pompt weer

Vroeger waren De Moeren een sliknat gebied. Tussen de zeventiende en de negentiende eeuw werden de moerassen drooggelegd. Het gebied droog houden voor de landbouw was eeuwenlang een enorme opgave. Destijds waren daar 26 windmolens voor nodig, vandaag volstaan zes pompstations. Een van de oude poldermolens, de Sint-Karelsmolen, werd recent opnieuw maalvaardig gemaakt. Ook het oude pomphuis Baudoin werd opgefrist. Met de nieuwe parking en een rustplaats is de molen een mooie pleisterplaats. *Leuk om weten: de nabijgelegen, wiekenloze Sint-Gustaafsmolen is eigendom van de volkszanger Willem Vermandere, die de molen als beeldhouwatelier gebruikt.*

3. 115 waterzuiveringsinstallaties

Het kost heel wat inspanningen om de Moeren droog te houden. Toch kampen de landbouwers in de zomer met een tekort aan zoet water. Een aantal waterlopen werd verbreed, zodat er voortaan 's zomers meer oppervlaktewater in het gebied staat. Door de verspreide bebouwing zijn heel wat boerderijen niet aangesloten op de riolering. 115 gloednieuwe individuele installaties zuiveren het water ter plaatse.

4. Nieuwe 'rammelstroken'

Door de kaarsrechte wegen, omgeven door lange bomenrijen, is het in deze streek gevaarlijk autorijden. Op een aantal grotere wegen werden de kruispunten veiliger ingericht. De zijwegen kregen 'rammelstroken', die de bestuurders waarschuwen dat ze een kruispunt naderen.

5. Fietsen onder de E40

De Moeren is populair bij fietsers. Maar de E40, die het gebied afsnijdt van de kust, is een serieuze domper op het fietsplezier wanneer je vanaf de kust De Moeren wilt verkennen. Dit najaar starten de werken aan een fietstunnel onder de E40. Die zal de kust en de duinen verbinden met het achterland. Zo wordt de recreatiedruk op de kwetsbare duinen hopelijk wat minder. De tunnel past in een project om een grensoverschrijdend fietsnetwerk met Frankrijk tot stand te brengen.

De zuiverste lucht van Vlaanderen

De Moeren, pal achter de drukke kust, is één van de stilste gebieden van Vlaanderen. Bovendien blijkt de lucht er van een uitzonderlijke kwaliteit te zijn. Voor die schone lucht levert de natuur zelf het bewijs. Op de bomen groeien namelijk uiterst gevoelige korstmossen en die verdragen geen luchtverontreiniging.

GRASGROENE ENERGIE

BERMMAISEL W NIEUWE ENERGIE

Wat gebeurt er met het vele bermmaaisel dat Vlaanderen jaarlijks voortbrengt? Volgens de wet moeten alle gemeenten het afvoeren en verwerken, maar amper een tiende doet dat echt. Als het van agro|aanneming en Pro Natura afhangt, wordt bermmaaisel straks groen goud. Samen met landbouwer Wim Lievens uit Halle en met de steun van Leader willen ze duurzame energie halen uit het bermmaaisel van de zeven Pajottenland-gemeenten. Een experiment voor Kyoto.

500.000 ton: zoveel bermmaaisel ontstaat er jaarlijks in Vlaanderen. Sinds het Bermbesluit van 1984 zijn gemeenten verplicht het maaisel af te voeren en te verwerken. Maar alleen Leuven, Luik en Grimbergen hebben de installaties om het reglementair te verwerken. Heel wat bermmaaisel wordt gedumpt, zo luidt het. Een grote verspilling, volgens **| Johan De Beule |** van Pro Natura: "Bermmaaisel is een bron van groene energie. Door het te vergisten wordt biogas geproduceerd, en daaruit kun je elektriciteit genereren. Op die manier is bermmaaisel niet langer afval, maar wel een nuttige grondstof. Met al het bermmaaisel in Vlaanderen kun je 50.000 gezinnen een jaar lang van groene stroom voorzien."

Opzuigwagens Wetenschappers hebben al aangetoond dat je via een aantal tussenstappen energie kunt halen uit bermmaaisel. **| Johan De Beule |** "Met ons experiment willen we bewijzen dat je grote hoeveelheden maaisel tegen een redelijke kostprijs kunt verwerken tot een bruikbare grondstof, die vervolgens lokaal vergist kan worden. Qua logistiek en ketenwerking is dit een hele oefening. Over het aanleveren van het bermmaaisel hebben we concrete afspraken gemaakt met gemeenten uit de regio. Zij voeren het maaisel met hun opzuigwagens rechtstreeks naar de vergistingsinstallatie van Wim Lievens. Die installatie verwerkt het hele jaar door mest en energiemaïs. Tweemaal per jaar, wanneer de bermen gemaaid worden, wordt er maaisel mee vergist."

Arbeidsintensief Het maaisel zonder voorbehandeling in de vergistingsinstallatie kieperen, is om problemen vragen. Eerst moeten de onzuiverheden eruit: aarde, stenen, zwerfvuil .... Om het maaisel te kunnen reinigen, maakt het experiment gebruik van een prototype zuiveringsstraat met een capaciteit van 30 ton bermmaaisel per dag. De bediening van deze halfautomatische installatie is een arbeidsintensieve klus. Arbeiders

ORDT BRON

Met al het bermmaaisel in Vlaanderen kun je 150.000 gezinnen een jaar lang van groene stroom voorzien.”

van de sociale werkplaats Pro Natura nemen die voor hun rekening, samen met de bedrijfsverzorgers en landbouwers-vennoten van agro|aanneming. | **Joost-Pim Balis** | “Boeren hebben veel machinekennis, die komt hier goed van pas. Zowel voor de sociale economie als voor plaatselijke landbouwers die iets extra willen doen, is ons concept een grote opsteker.”

Nog niet technisch paraat

Nieuwe mogelijkheden verkennen om hernieuwbare energie te produceren, is een must volgens | **Johan De Beule** | “Europa wil tegen 2020 het aandeel hernieuwbare energie tot 20% optrekken ten opzichte van het niveau van 1990. Wind- en zonne-energie alleen volstaan niet om die doelen te behalen. 60% van onze groene energie moet uit biomassa komen. De technologieën daarvoor zijn veelbelovend, maar nog lang niet technisch paraat. Experimenten zoals het onze kunnen helpen om biomassa beter te valoriseren. Als dat kan door lokale grondstoffen te verwerken, helpen we ook nog eens de lokale economie vooruit. En de gemeenten zijn blij met betaalbare oplossingen voor hun bermmaaisel.”

Het experiment van Pro-Natura en agro|aanneming past in het Leader-project ‘Kyoto in het Pajottenland’. Dat wil het Pajottenland ontwikkelen tot een duurzame en milieubewuste plattelandsregio vlak bij Brussel. Een ander deelproject focust op de gezamenlijke aankoop van isolatiemateriaal en zonneboilers door particulieren.

Meer info: www.kyotoinhetpajottenland.be,
www.pronatura.be, www.agroaannemingen.be

ZOMERUUR

NOG ENKEL GOED VOOR CAFÉHOUDERS?

Tijdens de nacht van zaterdag 29 op zondag 30 oktober draait heel Europa de klok een uur terug. Sommigen slaken een zucht van verlichting, anderen verwensen de donkere winteravonden naar de maan. Over de voor- en nadelen van het zomertijd is al veel gezegd en geschreven. Maar niet alle argumenten blijven overeind.

| Kris Van Rossem, persverantwoordelijke Bond Beter Leefmilieu |

“Geen goede manier om energie te besparen”

“De invoering van het zomertijd leek een goede manier om langer gebruik te maken van gratis zonlicht. Helaas blijkt er heel weinig bewijs te zijn dat zomertijd effectief energie bespaart. De zomertijd doet de energiekosten voor verlichting in de namiddag wel degelijk dalen. Maar door verwarming in de ochtend en airconditioning op warme namiddagen wordt dit effect tenietgedaan. **De zomertijd is dus geen goede manier om energie te besparen. Betere isolatie, zonnewering, het gebruik van energiezuinige verlichting en energie-efficiënte toestellen zijn een betere keuze.**”

| Prof. dr. Domien Beersma, hoofd Chronobiologie aan de Rijksuniversiteit Groningen |

“Beter heel het jaar door wintertijd”

“Sommige mensen zijn 's morgens veel fitter dan 's avonds (ochtendmensen), bij anderen is dat net omgekeerd (avondmensen). De biologische klok loopt dus niet bij iedereen gelijk. Deze 'klok' zit in een klein gebiedje in onze hersenen en maakt gebruik van eerdere ervaringen. Als je altijd om 7 uur opstaat, dan zorgt je biologische klok ervoor dat alle processen die nodig zijn om wakker te worden op dat tijdstip worden gestart. Een regelmatig leven maakt het makkelijk om deze processen aan te sturen. Daarom is het beter om niet tussen zomer- en wintertijd te wisselen. Bovendien zijn er meer late dan vroege typen. Zij hebben 's morgens moeite om op gang te komen. Dat probleem wordt nog eens versterkt door de zomertijd. **Binnen het vakgebied van de chronobiologie vinden we het dan ook aangewezen om gedurende het hele jaar de wintertijd aan te houden.**”

| Peter Broeckx, melkveehouder |

“Sommigen voeren het zomertijd geleidelijk in”

“Kuddedieren hebben een gevoelige biologische klok, die afgesteld is op de zomertijd. Zeker voor koeien is het belangrijk dat ze op een vast tijdstip worden gemolken. Bij de omschakeling naar het zomertijd hebben de koeien last van hun volle uier en zie je ze onrustig worden. De verandering naar het winteruur brengt dan weer 'luie' koeien met zich mee, die uit hun ligbox moeten worden gejaagd. Deze aanpassingsproblemen kunnen tot twee weken aanhouden. Sommige melkveehouders voeren de omschakeling geleidelijk aan door. **Het zomertijd is een ongemak, maar geen onoverkomelijke ramp. Aan de kwaliteit van de melk verandert het niets.** Wij vinden het overigens ook aangener om in daglicht te werken, dat is dan weer een voordeel van het zomertijd.”

| Danny Van Assche, afgevaardigd bestuurder Ho.Re.Ca Vlaanderen |

“Minder kosten voor terrasverwarming”

Voor de horeca is het zomertijd eerder een zegen dan een vloek. Het blijft langer licht, dus dat extra uurtje gezellig terrasweer is mooi meegenomen. Het versterkt ook het vakantiegevoel.

Dankzij het zomertijd kan de horecasector optimaal van de lange, warme dagen profiteren. Doordat het pas later donker en kouder wordt, kunnen we ook de kosten voor terrasverwarming drukken. Op 1 juli 2011 is in België het algemeen rookverbod ingegaan. Hoe langer rokers kunnen buiten zitten, hoe langer ze van hun cafébezoek kunnen genieten. Ook voor de horecasector, die toch al de gevolgen van het rookverbod voelt, is dat een voordeel.”

Wat u nog niet wist over het zomertijd

Het zomertijd werd meer dan een eeuw geleden voor het eerst ingevoerd. Reden: het aantal uren sluit beter aan bij de uren dat de meeste mensen wakker zijn. Onze voorouders waren echter vroeg uit de veren en lagen vroeg onder de wol, dus werd de maatregel al snel afgeschaft. Om enkele decennia later, tijdens de oliecrisis van 1973, opnieuw ingevoerd te worden om energie te besparen.

Ongeveer 70 landen verzetten momenteel tweemaal per jaar de klok. Zomertijd heeft enkel nut in gebieden tussen de keerkringen en poolcirkels. Aan de polen wordt het in de zomer immers nooit nacht, en de lengte van een tropendag varieert amper. Op het andere halfrond werkt het zomertijd andersom: wanneer wij de klok vooruitzetten, wordt ze in het zuidelijk halfrond een uur teruggedraaid.

In de Europese Unie bestaat er een richtlijn met precieze afspraken over zomer- en wintertijd. Ook vrijwel alle Europese landen die geen lid zijn van de EU volgen deze richtlijn. De uitzonderingen zijn IJsland (dat geen zomertijd gebruikt) en Rusland (dat in 2011 permanent naar zomertijd overschakelde). De Russen kunnen daardoor én van lange zomervonden genieten, én in de winter voor het donker thuis zijn.

De verandering van zomertijd naar wintertijd luidt op zondag 30 oktober de 'CultUur van de Stilte' in. U kon hierover meer lezen op pagina 15.

SCHELDE BIJ RUPELMONDE

Lut de Block,
plattelandsdichter
Oost-Vlaanderen
(gedicht op maat van
de Kaaimuur in Rupelmonde,
winnaar van de wedstrijd
'Gedicht zoekt muur')
www.plattelandsdichter.be

GA NIET NAAR ZEE.

Hier ben je groots
van oever tot oever
van hoger naar lager wal.

Groter kan niet oeverloos evenmin.

Omarm dit land en zijn aangelanden.
Een kind en een vrouw spreiden je zelling
een man zit te peuren in ebdiepe schorren.
Verzuip niet in dromen van meerschium en zilt.

Stroom niet naar zee.

BLIJF.

Rivier.